

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Inkluusio ja osallisuus suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

KT Mirva Poikola, tutkijatohtori, erityispedagogiikka, Itä-Suomen yliopisto

Kirjoittava opettaja - Institutionaalinen etnografia opettajien työstä dokumenttien parissa koulutusjärjestelmän reformien aikakaudella (RESISTANCE) -tutkimushanke
Lapsen tuen hallintopäätökset varhaiskasvatuksessa (DECISION) -tutkimushanke

LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN KEHYS

**Suomen perustuslaki
(731/1999)**

**Kansainväliset
sopimukset ja
yleissopimukset**

- esim. LOS, VOS

Lainsäädäntö

- esim. Perusopetuslaki (628/1998), Perusopetusasetus (852/1998)

Oikeuskäytäntö

- esim. korkeimman hallinto-oikeuden, eduskunnan oikeusasiamiehen, aluehallintovirastojen päätökset

Hallinnolliset päätökset

- esim. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (POPS)

KUNNALLINEN KEHYS

**Lainsäädännön
paikallinen tulkinta**

**Kuntien opetustoimen
budjetit**

**Paikallinen
opetussuunnitelma**

- Perustuen POPS:iin, paikallisilla painotuksilla

**Vuosittaiset
koulukohtaiset
suunnitelmat**

Täydennyskoulutus

Ohjaus

Itsearviointi

Kehittämistyö

**Muut paikalliset
suunnitelmat jne.**

PEDAGOGINEN KEHYS

**Opettajankoulutus ja -
tutkinto**

- Asetus opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998)

**Opettajan pedagoginen
autonomia**

- POPS

Opettajankoulutus

Opetusfilosofia

**Käytännön työkokemus
jne.**

OPPILAS

**Yhdenvertaisuus ja
syrjimättömyys**

- esim. Suomen perustuslaki 6 §, VOS 5 art., LOS 2 art.

Osallisuus

- esim. LOS 12 art., VOS 3 art., POPS

Lapsen etu

- esim. LOS 3 art., Perusopetuslaki 3a §

Laadukas opetus

- esim. LOS 28 art., VOS 24 art., POPS

Inklusio ja tuki

- esim. VOS 24 art., POPS

Viitekehys inklusiivisen koulutuksen täytäntöönpanon tueksi

Oppilaiden osallisuus vahvistaa inklusiivisuutta

Kuvio 1. Viitekehys, joka havainnollistaa Suomen koulutusjärjestelmää ja sen tukea perusopetuksen kaikille oppilaille suunnatun inklusiivisen koulutuksen toteuttamiselle (Poikola, 2025).

Suomen koulutusjärjestelmän tarkastelua inklusion ja oppilaan osallisuuden näkökulmista

- Suomen koulutusjärjestelmä korostaa paikallista päätöksentekoa ja tukee siten käytännönläheisiä, paikallisiin tarpeisiin mukautuvia ratkaisuja pragmatistisen *"what works best"* -periaatteen mukaisesti.
- Milloin tarvitaan selkeitä valtakunnallisia linjoja?
- Miten varmistamme, että autonomia tukee yhdenvertaisuutta eikä johda eriarvoisuuteen?
- Miten varmistetaan rajallisten resurssien keskellä, että *"what works best"* ei tarkoita *"what works easiest"*?

Kuvio 1. Viitekehys, joka havainnollistaa Suomen koulutusjärjestelmää ja sen tukea perusopetuksen kaikille oppilaille suunnatun inklusiivisen koulutuksen toteuttamiselle (Poikola, 2025).

Suomen koulutusjärjestelmän tarkastelua inklusion ja oppilaan osallisuuden näkökulmista

- Opettajien kokemukset, asenteet ja koettu pätevyys vaikuttavat inklusion toteutumiseen (De Boer ym., 2011; Qi & Ha, 2012).
- Pragmatismi antaa tilaa opettajien ammattitaidolle, mutta
  - Jos tutkimusperustaisia menetelmiä ei koeta hyödyllisiksi, niiden käyttö voi jäädä vähäiseksi.
- Miten yhdistää tutkimusnäyttö ja kouluarjen käytänteet?
- Voiko inklusiota edistää edistämättä oppilaiden ja opettajien hyvinvointia?

Kuvio 1. Viitekehys, joka havainnollistaa Suomen koulutusjärjestelmää ja sen tukea perusopetuksen kaikille oppilaille suunnatun inklusiivisen koulutuksen toteuttamiselle (Poikola, 2025).

Oppimisen (tuen) akateeminen painotus vai kokonaisvaltainen tuki?

- Vuonna 2025 CRPD-komitea ilmaisi huolensa **inklusion puutteellisesta toteuttamisesta ja segregaatiosta** koulutusjärjestelmässä.
  - Suosituksia mm.: inklusiivisen koulutuksen tukikeskukset, resursseja yleisopetuksen kouluihin, kohtuullisten mukautusten takaaminen vammaisille oppilaille, opettajankoulutuksen lisääminen. (CRPD/C/FIN/CO/1)
- Vuonna 2023 CRC-komitea ilmaisi huolensa inklusion heikosta toteutumisesta Suomessa erityisesti **sosiaalisten esteiden** vuoksi.
  - Suosituksia mm.: opetussuunnitelmien ja menetelmien mukauttaminen, opetuksen riittävät resurssit ja osaaminen, erityisopettajien ja muiden ammattilaisten palkkaaminen yksilöllisen tuen turvaamiseksi vammaisille oppilaille sekä oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia. (CRC/C/FIN/CO/5-6)
- Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä on perinteisesti korostunut **akateeminen menestys ja oppimistulokset**.
  - Riskinä oppimisen tuen liiallinen painottuminen akateemisiin taitoihin.

AKATEEMINEN INKLUUSIO

Opettajan antama tuki

Ryhmänhallinta

Työrauha

Oppimisympäristöt

Laadukas perusopetus

Yhdenvertaisuus

Osallisuus

Lapsen edun
ensisijaisuus

SOSIAALINEN INKLUUSIO

Joukkoon kuuluminen

Vertaissuhteet

Turvallisuuden
tunne

Luokan ilmapiiri

Vertaistuki

Myönteiset opettaja-
oppilas-suhteet

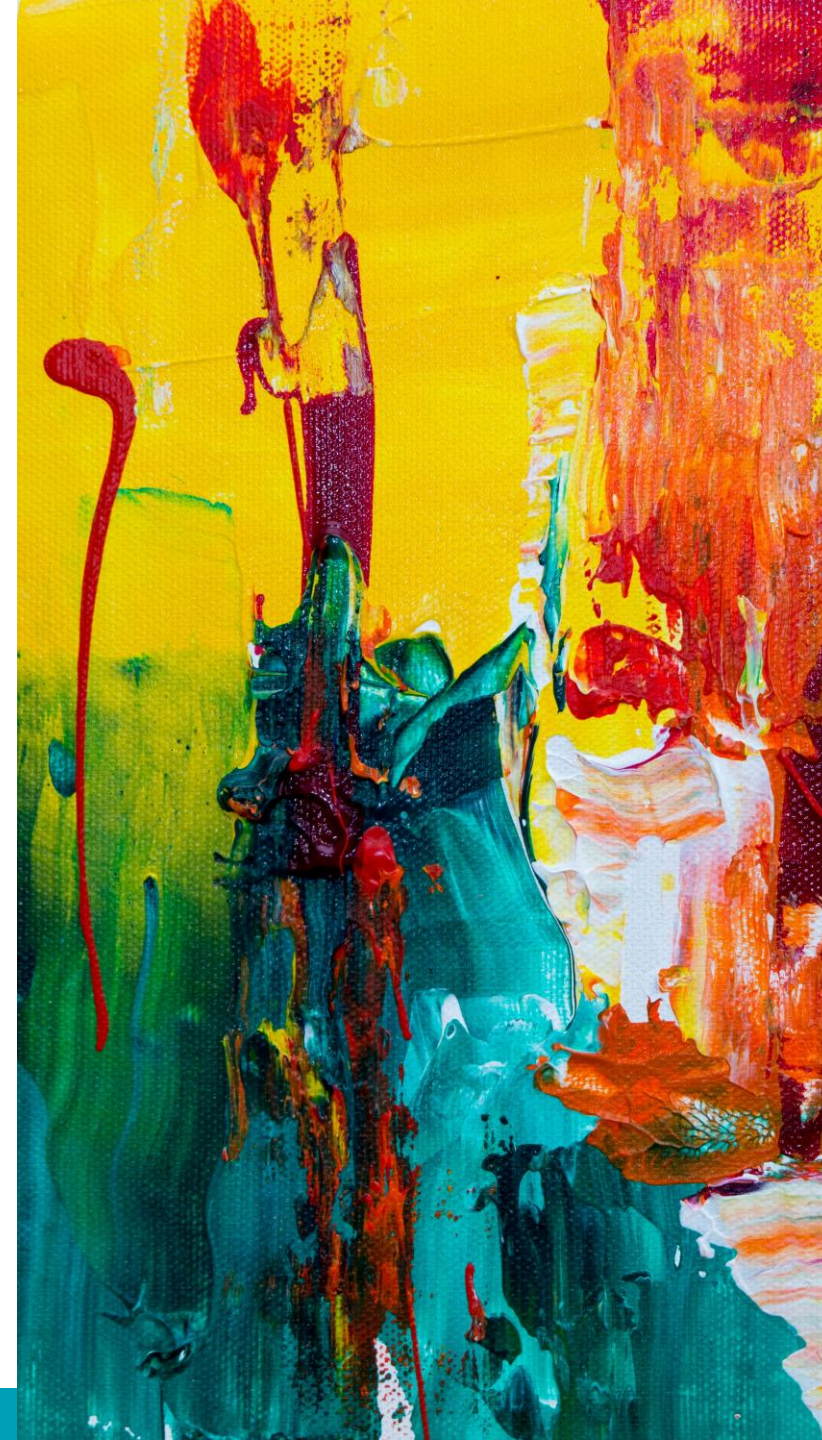

Omaan täyteen potentiaaliin kehittyminen

(Poikola ym. 2025; Poikola ym. 2024)

- Koulutuksen tehtävänä on tarjota kaikille oppijoille parhaat mahdolliset kasvuolosuhteet ja tunnistaa, että **lasten ja nuorten potentiaali voi ylittää ne ennakkokäsitykset, jotka aikuisilla heistä on** (Dewey, 1916).
- Osallisuus koulun kehittämisessä tarjoaa oppilaille mahdollisuuden tuoda esiin näkemyksiään ja auttaa aikuisia ymmärtämään koulumaailmaa juuri oppilaiden moninaisten kokemusten kautta.

Viime kädessä juuri lasten ja nuorten omat kokemukset kertovat, kuinka inklusio on onnistunut.

PUBLICATIONS OF
THE UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

**Dissertations in Education,
Humanities, and Theology**

MIRVA POIKOLA

**Perspectives on Inclusive
Education and Student
Participation at the Intersection
of Education and Law**

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kiitos!

uef.fi

MIRVA POIKOLA

This dissertation examines inclusive education and student participation through a human rights-based approach, using a pragmatic methodology inspired by William James and John Dewey. Inclusive education focuses on identifying and removing exclusionary structures in educational systems that create barriers for students, including those with special needs or disabilities. The findings highlight how inclusive education integrates academic and social inclusion to foster quality learning and social development, with teachers as key facilitators of student participation.

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

uef.fi

PUBLICATIONS OF
THE UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND
Dissertations in Education, Humanities, and Theology

ISBN 978-952-61-5438-1
ISSN 1798-5625